

Er zijn liederen voor plastic, modder en stof. Songs voor elektriciteit en kleur en een hymne voor de oneindigheid. Allemaal ingrediënten voor een ecologische opera. "We eindigen zoals we ooit begonnen: als zwervende dieren die maar weinig begrijpen van de wereld waarin zij leven."

DOOR JUDITH BOESSEN

ELEGIE VOOR STERVEND ECOSYSTEEM

'H'allo Timothy. Ik wilde je al heel lang schrijven! Zo begon Björk haar brief aan filosoof Timothy Morton. Ze vroeg hem een tekst over haar oeuvre te schrijven om haar kunst voor het nageslacht te bewaren – 'niet alleen voor mezelf, maar ook voor al mijn vrienden en eigenlijk een hele generatie!'

Dat verzoek was niet aan dovemansoren gericht want Morton bleek fan van het eerste uur. Zijn hele theorie over hyperobjecten (objecten die zo alomtegenwoordig aanwezig zijn dat we ze niet meer waarnemen) had hij rechtstreeks ontleend aan Björks single *Hyperballad* uit 1996. Net als Björk gelooft Morton niet in de tegenstelling tussen natuur en civilisatie.

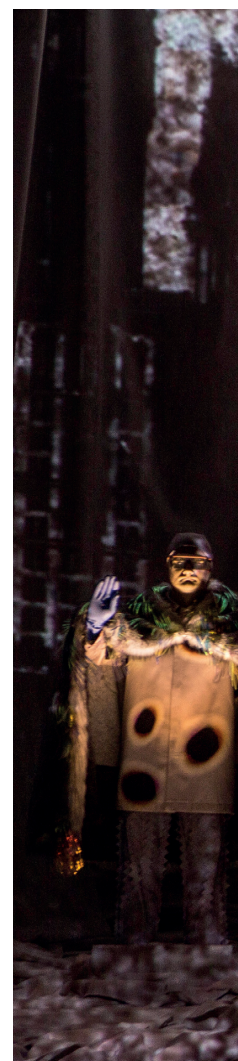
Cultuurcentrum Hasselt sluit de eerste editie van het Euregionale IMPACT festival af met de Benelux première van de ecologische opera *NeoArctic* door het Deense Hotel Pro Forma. De voorstelling speelt zich af in een verre en onheilspellende toekomst, maar het begon allemaal met een briefwisseling tussen een artiest en een filosoof.

Die filosoof, Morton dus, stelt dat we onze oude overtuigingen rigoreus zullen moeten loslaten als we willen overleven: wij zijn geen heer en meester van deze aarde, en ons lot hangt samen met de smeltende poolkappen. Die boodschap is niet nieuw want sinds Al Gore in 2006 zijn documentaire *An inconvenient truth* gratis de bioscopen in slingerde, zit klimaatverandering in ieders bewustzijn. (Behalve in het fossiele hoofd van president Trump). Maar waar Al Gore bedrijven en politici oepriep om het tij te keren, gaan denkers als Timothy

Morton ervanuit dat de versterking van ons ecosysteem niet meer terug te draaien is. "We moeten ons als mensheid voorbereiden op een nieuwe wereldorde waarin het uitsterven van diersoorten, de opwarming van onze planeet en een verregaande digitalisering van onze leefwereld de norm zal worden."

Die nieuwe realiteit vormt het uitgangspunt voor de ecologische opera van het Deense Hotel Pro Forma. Zowel Björk als Morton zijn nooit ver weg in hun voorstelling *NeoArctic*. Zo is het libretto van de twaalf songs geschreven door Sjórn, de IJslandse liedjessmid die ook de teksten van Björk voor rekening neemt. Het gedachtengoed van Morton vind je vooral terug in de dramaturgie van de voorstelling. De twaalf composities zijn gegroepeerd rond drie *hyperobjecten* (partikel, damp en straling) die Morton aanwijst als de elementen van het antropoceen. Vervolgens worden deze drie elementen uitgewerkt in twaalf composities. Er zijn liederen voor plastic, modder en stof (partikel), songs voor elektriciteit en kleur (straling) en een hymne voor de oneindigheid (damp).

NeoArctic gaat over het toekomstige tijdperk wanneer de mensheid machteloos zal staan tegenover de onvoorspelbare krachten van de natuur. Het is dan ook geen toeval dat *NeoArctic*'s apocalyptische wereld vertrouwd prehistorisch aandoet. De zangers van het Letse Radio Koor zijn gekleed in dikke pakken die

'Zowel Björk als Morton zijn nooit ver weg in de voorstelling *NeoArctic*.'

Scene uit *NeoArctic*. foto Andreas Sommer

'Hypnotiserende electrobeats voeren je mee naar dat andere Hooglied van doemdenkers: *Koyaanisqatsi* van Philip Glass.'

doen denken aan de traditionele jagerskleding van het Sami volk. In hun handen dragen ze sjamanistische wichelroedes waaraan verfromfaaide petflesjes en veelkleurige plastic slierten zijn bevestigd. Net als onze vroegste voorouders, de jagers en verzamelaars van Altamira en Lascaux, hebben deze laatste aardlingen een grote eerbied voor de natuur. Zij bewenen de laatste indrukken aan een vruchtbare moeder aarde.

De personages in deze ecologische tragedie schrijden behoedzaam over het podium voort. Ritmisch en repetitief herhalen zij hun elegie: zij bezien ons stervend ecosysteem met een mengeling van kosmisch verdriet en oud testamentische angst. Dit wordt nog versterkt door de gregoriaanse cantates op soundscapes van de Britse techno producer Andy Stott en de Letse componist Kristis Auznieks. Hypnotiserende electrobeats voeren je mee naar dat andere Hooglied van doemdenkers: *Koyaanisqatsi* van Philip Glass. Het verhaal van de mensheid is volgens Hotel Pro Forma een palindroom: we eindigen zoals we ooit begonnen. Als zwervende dieren die maar weinig begrijpen van de wereld waarin zij leven.

Dat het gezelschap niet aan zijn proefstuk toe is met

deze overrompelende eco-opera is duidelijk. Want vanaf midden jaren tachtig werkte Hotel Pro Forma onder leiding van kunstenaar Kirsten Dehlholm gestaag aan een veelvormig oeuvre. Daar zitten grootschalige muziekproducties bij zoals *NeoArctic* en *Operation Orfeo*, maar net zo goed tentoonstellingen en intieme performances. Kenmerkend is het multidisciplinaire karakter van hun voorstellingen waarbij muziek, multimedia, wetenschap en visuals keer op keer perfect samenvallen tot verbluffende totaalspektakels. Juist die verbinding tussen kunst en wetenschap maakt deze voorstelling zo geschikt als afsluiter van het IMPACT festival dat zich als doel stelt om een platform te bieden aan creatieve technologieën en podiumkunst. **■**

IMPACT festival, vanaf 3 t/m 21 november in Luik, Hasselt, Eupen, Maastricht en Aken. De Benelux première van *NeoArctic* op 21 november in cultuurcentrum Hasselt, Kunstlaan 5 te Hasselt. ccha.be/programma/impact impact-regio.eu